WYCIECZKA OBJAZDOWA PO GMINIE MARKUSY

Autor: Maria Adamowicz/Martyna Koczara/Wiktoria Fos

Organizator: Elżbieta Knut

Szkoła Podstawowa w Zwierznie

Gmina Markusy to obszar, który obejmuje około 21 wsi. Są to między innymi Balewo, Brudzędy, Stare Dolno, Dzierzgonka, Jezioro, Kępniewo, Krzewsk, Markusy, Nowe Dolno, Rachowo, Stalewo, Stankowo, Topolno Małe, Węgle-Żukowo, Wiśniewo, Zwierzno, Zwierzeńskie Pole, Złotnica, Żółwiniec, Jurandowo, Żurawiec.

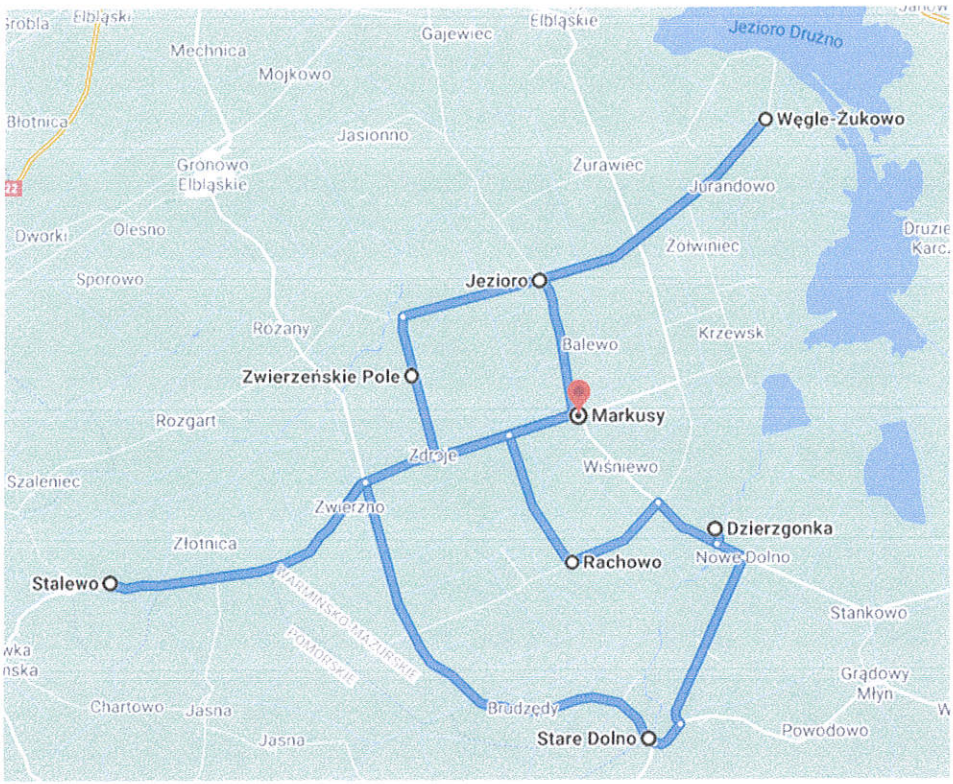

W dzisiejszych czasach młodzi ludzie nie znają swojego regionu oraz jego historii. Ostatnio na lekcji geografii miałyśmy temat o naszej małej ojczyźnie. Okazało się, że większość klasy nie słyszało wcześniej o niektórych miejscowościach w naszej gminie. Dlatego chcemy Was zachęcić do zapoznania się z przygotowaną przez nas wycieczką.

Celem naszej wycieczki jest zachęta młodzieży do poznania walorów przyrodniczych i kulturowych gminy Markusy. Zapraszamy wszystkich chętnych oraz głodnych przygód młodych ludzi, na jednodniową, objazdową wycieczkę po naszych terenach. Prosimy o zabranie swojego własnego jedzenia oraz picia. Cały koszt to 40 złotych. 🙂

„Cudze chwalicie, swego nie znacie"

~Stanisław Jachowicz

Zamieszczamy również mapę z naszą drogą oraz kilometrami, które pokonamy. Czas trwania wycieczki przewiduje się na około 3 godziny.

Markusy ⟶ Jezioro ⟶ Węgle-Żukowo ⟶ Markusy
Kolonia ⟶ Rachowo ⟶ Dzierzgonka ⟶ Nowe Dolno ⟶
Stare Dolno ⟶ Brudzędy ⟶ Kępniewo ⟶ Zwierzno ⟶
Stalewo ⟶ Markusy

Cała trasa ma ponad 50km.

Naszą wycieczkę zaczniemy od miejscowości Markusy i pojedziemy do miejscowości Jezioro.

Przystanek ——————→ Jezioro

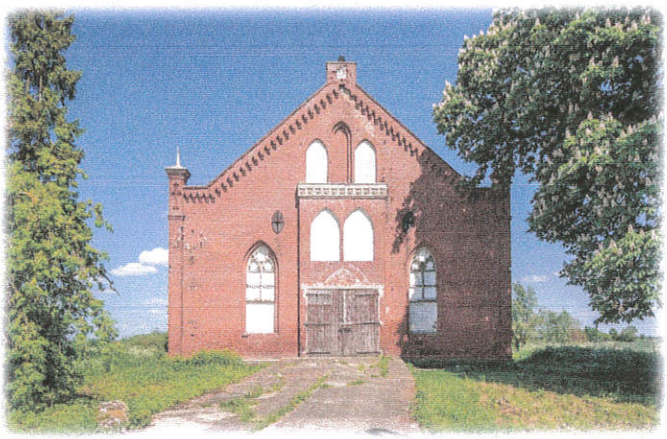
Most zwodzony na rzece Tynie

Został zbudowany w 1895r. Należy do najstarszych tego typu obiektów w Polsce. Most znajduje się pomiędzy miejscowościami Jezioro i Jasionno. Ma 39 metrów długości, a jego konstrukcja składa się z trzech przęseł. Środkowe dwuskrzydłowe jest ruchome.

Kaplica mennonicka

Została zbudowany w 1899r. W pobliżu niego znajduje się cmentarz menonicki XVIII wieku. Po wysiedleniu z Żuław w 1945 ludności mennonickiej, uznanej przez władze za niemiecką, zamarło w Jeziorze życie religijne mennonitów. Ich świątynia pełniła później funkcje magazynu zbożowego. Obecnie jest niezagospodarowana.

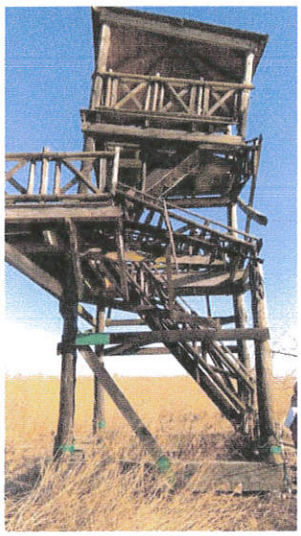
Zgodnie z zapowiedzią opublikowaną na witrynie Starostwa Powiatowego w Elblągu, obiekt czeka na adaptację na cele muzealne.

Kolejny przystanek——————→ Węgle-Żukowo

Rezerwat Jezioro Drużno

Rezerwat Przyrody Jeziora Drużno został utworzony w 1966r. Obejmuje on jezioro Drużno oraz pobliskie tereny roślinności szuwarowej, zarośli wierzbowych i lasu olsowego. Powodami jego założenia jest ochrona natury w tym ważnym dla niej miejscu. Ptaki wodne i błotne mają tu swoje miejsca lęgowe, jest tu prawie 700 różnych roślin naczyniowych, różnorodność fauny – to tylko kilka z wielu powodów, dla których warto chronić ten obszar. Uwzględniając całe bogactwo przyrodnicze Rezerwat Jeziora Drużno, został uznany międzynarodową formą ochrony i bioróżnorodności oraz wpisano go na listę ramsarską. Niestety, ciężko zobaczyć cały rezerwat z jednego miejsca, gdyż jedyna wieża widokowa została poprzez zniszczenia jest w stanie nieużytku.

Rybaczówka

W tej miejscowości znajdziemy również starą bazę rybacką. Niegdyś była to przystań i zawijały tu małe statki wycieczkowe. Obecnie jest to obiekt Polskiego Związku Wędkarskiego. W 2007r miała zostać ona odnowiona jednak ostatecznie do tego nie doszło. Bardziej znany jest jednak zajazd umiejscowiony kawałek dalej, który nazywa się „Pod Trzema Różami".

Cmentarz mennonicki w Markusach-Kolonia

Mimo całkiem dużej ilości cmentarzy mennonickich na Żuławach, ten jest najlepiej zachowanym ze wszystkich. Niektóre stelle (nagrobki) są wciąż czytelne i w małym stopniu uszkodzone. Powstał on w połowie XIX wieku.

Warto również zwrócić uwagę na bramę prowadzącą do tego cmentarza.

Następny przystanek ⟶ Rachowo

Dom holenderski

Wzniesiony w XVIII w. usytuowany w północnej części wsi przy wale rzeki „Balewki", około 100 metrów na wschód od drogi Rachowo-Markusy.

Cmentarz w Rachowie

usytuowany na kwadratowej parceli po płn. stronie drogi Wiśniewo - Kępniewo, silnie zdewastowany, pozbawiony praktycznie historycznej zieleni, zachowane szczątkowo betonowe tumby i pojedyncze wsporniku na tablice w formie pni drzew.

Dalszy przystanek ——→ Dzierzgonka

Most zwodzony

Drogowy most, dawniej obrotowy na rzece Dzierzgoń, w ciągu drogi lokalnej Markusy-Nowe Dolno, został zbudowany w 1938 roku. Otwieranie i zamykanie mostu odbywało się mechanicznie za pomocą korby. W 2013 roku most został wyremontowany.

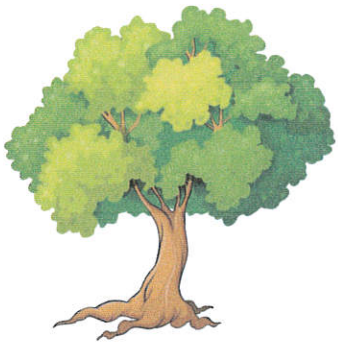

Dom podcieniowy

Dom podcieniowy powstał z połowy XIX wieku. Zbudowany został z drewna oraz stoi na kamienno-ceglanej podmurówce. Szczyt południowy głównej części budynku oraz wystawka są oszalowane pionowo.

Następna miejscowość ⟶ Stare Dolno

Pałac

Pałac w Starym Dolnie został zbudowany w XIX wieku. Przylegają do niego pozostałości starego zaniedbanego parku i sadzawka.
Ostatnim właścicielem majątku był Helmut Schwichtenberg. Pałac ma wieżę i przypomina nieco włoskie wille. Po II wojnie światowej przez wiele lat był użytkowany przez tutejszy PGR. Obecnie znajdują się tu mieszkania.

Ruiny wiaduktu kolejowego

Pozostałość po wiadukcie linii kolejowej Elbląg –Ostróda - Olsztynek. Linia powstała w latach 1891 – 1893. Nasyp został doszczętnie rozebrany i przez to ruina stojąca w polu wygląda nieco dziwnie. Mniej zniszczoną część tegoż wiaduktu można zobaczyć między Starym Dolnem a Kwietniewem.

- Nr ewidencyjny 5/98 (Rozp.Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998r.)
- Obwód z 1998r. – 292cm; z 2009 - 314cm
- Lokalizacja – wieś Stare Dolno (park przydworski)

BUK POSPOLITY CZERWONOLISTNY

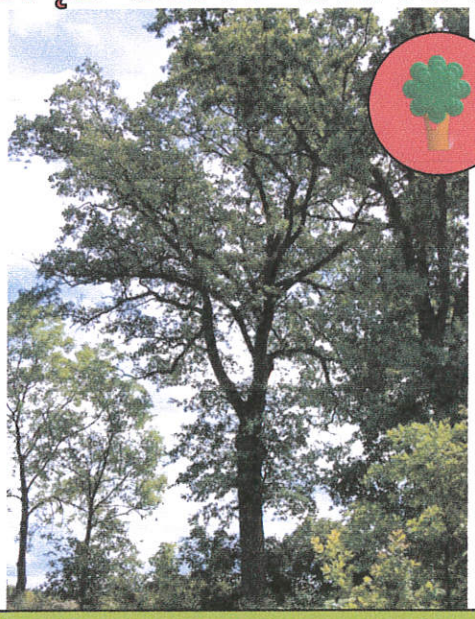

DĄB SZYPUŁKOWY

- Nr ewidencyjny 2/98 (Rozp.Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998r.)
- Obwód z 1998r. – 340cm; z 2009 - 373cm

DĄB SZYPUŁKOWY

- Nr ewidencyjny 4/98 (Rozp.Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998r.)
- Obwód z 1998r. – 273cm; z 2009 - 355cm

SOSNA WEJMUTKA

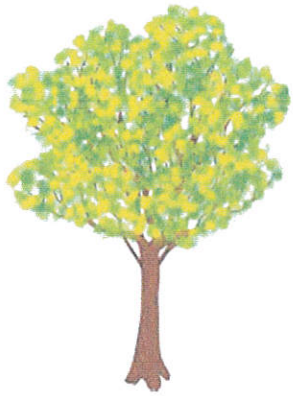

WIĄZ SZYPUŁKOWY

- Nr ewidencyjny 3/98 (Rozp.Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998r.)
- Obwód z 1998r. – 300cm; z 2009 - 358 cm

- Nr ewidencyjny 6/98 (Rozp.Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998r.)
- Obwód z 1998r. – 230cm; z 2009 - 241cm
- Lokalizacja – wieś Stare Dolno (park przydworski)

Kolejny postój ——→ Brudzędy

Zagroda holenderska nr 4

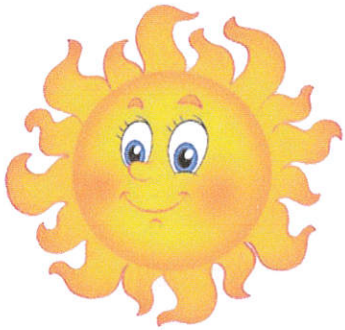
położona na niewysokim terpie przy południowej stronie drogi z Kępniewa do Starego Dolna. Zagroda składała się w XIX wieku z 6 budynków, a obecnie z 4: drewnianego domu mieszkalnego w zabudowie wzdłużnej z oborą w stanie ruiny, drewnianej stodoły-spichlerza i murowanego lamusa. Siedlisko wypełnione sadem z zachowanym starodrzewiem owocowym, oraz na granicach siedliska starodrzew jesionowy, dębowy, lipowy i brzozowy.

Dom mieszkalny z brusów sosnowych

Na jednej ze ścian wewnętrznych odkryto datę odręczną 1897 - stąd propozycja datowania domu, jednakże widoczne zmiany w układzie wewnętrznym świadczyć mogą o przebudowie zabytku przed 1897 r. lub posadowieniu obecnego domu na fundamentach wcześniejszej budowli. W miejscu dawnej czarnej kuchni (widoczne pozostałości fundamentów pieca butelkowego) stworzono drugą sień z oknem.

Kolejny postój ——→ Kępniewo

Dom podcieniowy

Położony jest we wschodniej części wsi i został zbudowany w 1810r. Jest to konstrukcja drewniana, stojąca na kamienno-ceglanej podmurówce. Szczyt południowy głównej części budynku oraz wystawka są oszalowane pionowo. Na szczycie wystawki widnieje naszczytnik z datą powstania budowli.

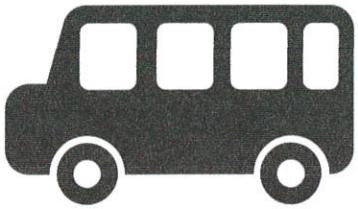

Cmentarz mennonicki

Cmentarz mennonicki w Kępniewie położony jest w pewnym oddaleniu na zachód od drogi prowadzącej ze Zwierzna do Starego Dolna. Dojazd lub dojście tworzy około 150 m długości brukowa aleja, wysadzona po bokach brzozami. Na jej zakończeniu znajduje się cmentarz, który został założony w końcu XVIII wieku na planie wydłużonego prostokąta.

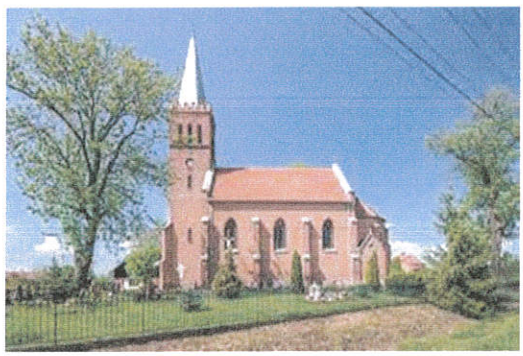

Następny przystanek ——→ Zwierzno

Kościół św. Michała Archanioła

Pierwsza taka świątynia powstała tam już w 1350r. jednak wiele razy ulegała zniszczeniom i aktualny, neogotycki wygląd budowli jest z 1855r. Zachowały się w niej nieliczne zabytki z wcześniejszych epok. Takimi zabytkami są np. gotycka kropielnica i relikwiarz z ok.1730r. Znajdziemy w niej również obrazy namalowane w epoce baroku.

Szkoła Podstawowa w Zwierznie

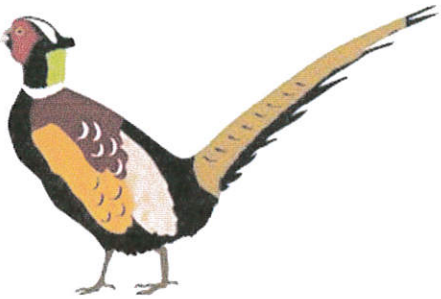
Około 100 metrów dalej znajduje się szkoła podstawowa, będąca przykładem domu podcieniowego. Do roku 1984 był to Dom Ludowy, czyli świetlica wiejska. Zanim dzieci rozpoczęły edukację tutaj, uczyły się w starej szkole poniemieckiej. Tutaj zatrzymujemy się też na chwilę odpoczynku oraz posiłek w postaci ogniska.

Dom podcieniowy

Podążając dalej możemy zobaczyć następny dom podcieniowy. Jak widać jest to bardzo charakterystyczny typ budowli na żuławach. Zamieszkiwali je menonici, wyznawcy chrześcijaństwa zaliczanego do protestantyzmu.

Następny przystanek ⟶ Stalewo

Dom podcieniowy

Naszym kolejnym przystankiem jest Stalewo, w którym znajduje się **dom podcieniowy**. Budynek został wzniesiony w 1751r. przez budowniczego Georga Pocka. Budowla jest wyjątkowo wielka. Posiada 13 pomieszczeń o łącznej powierzchni ponad 700m2. Ogromny podcień wsparty jest na ośmiu słupach. Na jego wieńcu znajduje się niemiecka rymowanka, mówiąca o nadziei właściciela domu na to, że dalsze pokolenia będą opiekować się budynkiem. Za czasów wojny dom ten zamieszkiwały cztery rodziny. W 1958 roku przeprowadzono w nim gruntowną renowacje. Obecnie budynek został wystawiony na sprzedaż.

Cmentarz mennonicki

W okolicy znajduje się cmentarz mennonicki założony na początku XVIII wieku. Cmentarz jest nie wielki. Zachowały się na nim typowe przykłady sztuki nagrobkowej menonitów. Obecnie na cmentarzu są wyniszczone przez naturę nagrobki przez co widok cmentarza jest przygnębiający.

Stalewo to ostatnie miejsce, które zwiedzimy. Zaraz po nim wracamy do Markus. Tutaj kończymy naszą wycieczkę.

Mamy nadzieję, że chociaż trochę przybliżyłyśmy Wam naszą wspaniałą okolicę oraz jej bogactwo kulturowe i przyrodnicze.

Poznaliśmy naprawdę wiele miejsc i ich historię.

Nauka przez zwiedzanie to świetna zabawa!

Zachęcamy Was do poznawania swoich Małych Ojczyzn, bo mogą kryć w sobie niesamowitą przeszłość.

Do zobaczenia!

Uczennice klasy 7

Harmonogram wycieczki po gminie Markusy

Miejscowość	**Godzina**	**Ilość km**	**Uwagi, co można zobaczyć**
Markusy	9.00	zbiórka	
Jezioro	9.10	5	Most zwodzony na rzece Tynie, Kaplica mennonicka
Węgle-Żukowo	10.00	8	Rezerwat Jezioro Drużno, Rybaczówka
Markusy Kolonia	11.00	10	Cmentarz menonicki
Rachowo	12.00	4	Dom holenderski, cmentarz
Dzierzgonka	12.30	5	Most zwodzony, dom podcieniowy
Nowe Dolno	12.40	1	Dom podcieniowy
Stare Dolno	13.00	3	Pałac, ruiny wiaduktu kolejowego
Brudzędy	14.00	2	Zagroda holenderska , dom mieszkalny z brusów sosnowych
Kępniewo	14.30	3	Dom podcieniowy, cmentarz mennonicki
Zwierzno	15.00 – 17.00	2, przerwa na odpoczynek, posiłek	Kościół św. Michała Archanioła, Szkoła Podstawowa w Zwierznie, domy podcieniowe,
Stalewo	17.30	4	Dom podcieniowy, cmentarz mennonicki
Markusy	18.00	8	Zakończenie wycieczki
Razem	1 dzień	Ponad 50km	